

stroming

bureau voor natuur- en
landschapsontwikkeling b.v.

LINGEZEGEN

Een nieuwe Rivier in Park Lingezegen

RECREËREN ÉN WONEN IN EEN NATUURLIJKE OMGEVING

LINGEZEGEN

Een nieuwe Rivier in Park Lingezege

Recreëren én wonen in een natuurlijke omgeving

Inhoudsopgave

Voorwoord

Het idee 3

Deze brochure 3

Nieuwe kans? 3

1 Park Lingezen

Park Lingezen 5

De Linge nu 6

2 Een Nieuwe Rivier

De waterhuishouding 7

Het ontwerp 8

Natuurlijker of niet? 9

Grondwaterhuishouding 10

Plezier met de rivier 10

Ecologie 11

Cultuurhistorie 11

3 Wonen, tijdelijk of permanent, als echte plus

Kosten en baten 14

4 Conclusie

Voorwoord

HET IDEE

In 2004 presenteerde InnovatieNetwerk het concept Nieuwe Rivieren. Een door de mens aangelegde Nieuwe Rivier biedt kansen voor ondernemers, recreatiemogelijkheden voor omwonenden, nieuw leefgebied voor een groot aantal dieren en planten en ruimte voor waterberging en -zuivering. Als voorbeeld van een Nieuwe Rivier werd een 33 kilometer lange, permanent stromende recreatie- en woonrivier door de oostelijke Betuwe uitgewerkt. De plannen voor het 1500 hectare grote Park Lingezen bieden de kans een stuk van deze Nieuwe Rivier te realiseren. Dit idee is in 2005 ingebracht in twee ontwerpworkshops die werden gehouden onder leiding van de provincie Gelderland. Dat resulteerde in twee ontwerpvarianten met een nieuwe Linge als drager van Park Lingezen.

DEZE BROCHURE

Het idee is vervolgens verder ontwikkeld:

- InnovatieNetwerk heeft Stroming gevraagd om de uitwerking van de Linge als drager van het park te visualiseren.
- In samenwerking met Royal Haskoning is de rivierkundige en financiële haalbaarheid in kaart gebracht.¹
- In gesprekken van InnovatieNetwerk en Stroming met bestuurders, bedrijven en belangengbehartigers werd de interesse in deze innovatieve aanpak gepolst.
- De gesprekken leidden tot de formatie van een breed ondernemend gezelschap dat het idee van een Nieuwe Rivier in de Betuwe verder heeft uitgewerkt.

NIEUWE KANS?

In 2008 is gekozen voor een inrichting van Park Lingezen, vooralsnog zonder Nieuwe Rivier. Het idee kwam te laat in het proces. Er was al veel gepraat en het werd tijd voor actie. Begrijpelijk, maar jammer. Op dit moment is er echter een aantal problemen, zoals een gebrek aan financiering en te weinig eenheid en uitstraling, die de inrichting van het park belemmeren. Dat is de aanleiding om het idee voor een Nieuwe Rivier - op enkele punten geactualiseerd en aangevuld met een al dan niet tijdelijke Nieuwe marke - in deze brochure nog eens onder de aandacht te brengen.

¹ Voor een meer gedetailleerde onderbouwing en uitwerking van een Nieuwe Rivier door Lingezen wordt verwezen naar het rapport '*Nieuwe Rivier door Park Lingezen. Een andere onderbouwing van de haalbaarheid*' van Stroming, in samenwerking met Royal Haskoning. Dit rapport werd in 2007 opgesteld in opdracht van InnovatieNetwerk, op verzoek van 'Ondernemend Gezelschap Nieuwe Rivier Betuwe'.

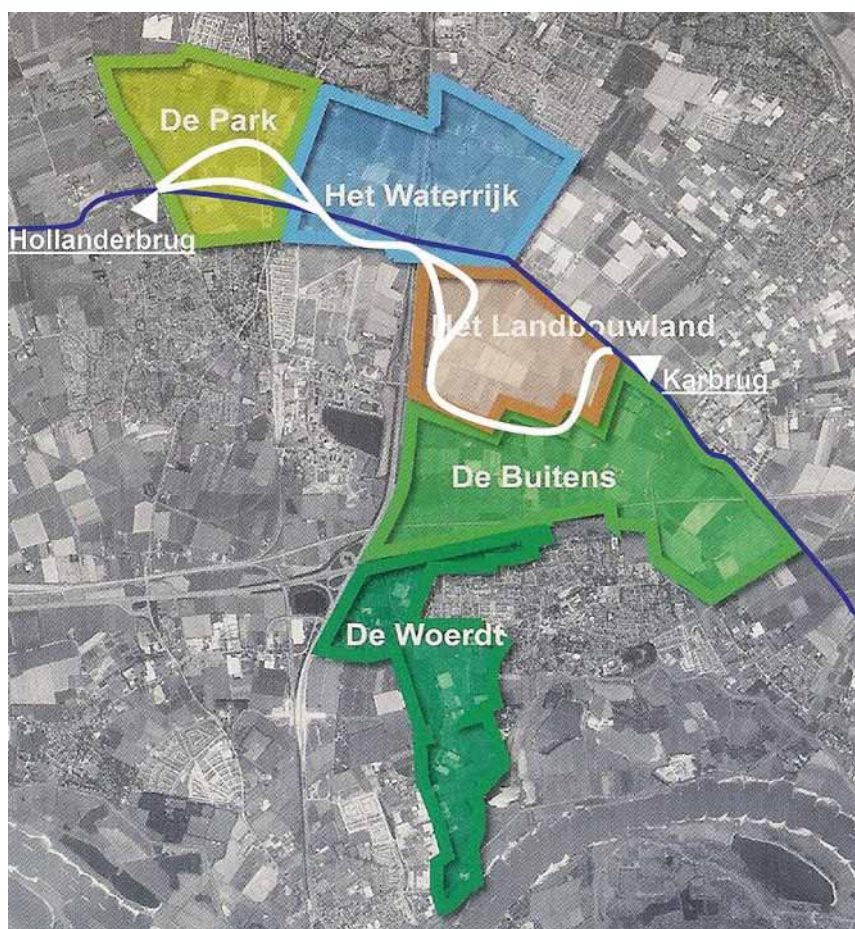

1 Park Lingezegen

De Linge loopt zo'n 8 kilometer door of langs Park Lingezegen. Aan het toekomstige park heeft ze in haar huidige vorm weinig te bieden: *een kruising tussen een kanaal en een sloot*, zo luidt de typering in de brochure 'Een park van formaat'. Daarbij komt dat de Linge voor het grootste deel niet *door* het park loopt maar er *langs*. Dat kan anders en mooier.

PARK LINGEZEGEN

Park Lingezegen wordt een 1500 hectare groot uitloopgebied voor de 160.000 huidige en toekomstige bewoners van de regio. Er komt een netwerk van fiets-, wandel- en ruitersporen, waterwegen, bruggen en tunneltjes. Het park is onderverdeeld in vijf deelgebieden: stadspark De Park, landschapspark Het Waterrijk, het agrarische Landbouwwand, De Buitens (met ruimte voor nieuwe landgoederen) en overgangszone De Woerdt.

Park Lingezegen met de deelgebieden. In wit is een mogelijke nieuwe loop geschetst. Bij aanleg van de nieuwe loop blijft de huidige Linge (blauwe lijn) met de stuwen grotendeels gehandhaafd en voert alleen nog water aan ten behoeve van de zegen.

In de zomer van 2008 tekenden provincie Gelderland, gemeentes Lingewaard, Nijmegen en Overbetuwe, Staatsbosbeheer, Stadsregio Arnhem Nijmegen, Waterschap Rivierenland, Landinrichtingscommissie Over Betuwe-Oost en het ministerie van LNV een bestuursovereenkomst. Daarmee werd het Masterplan voor het park vastgelegd. In oktober 2009 tekende ook de gemeente Arnhem. Op dit moment wordt gewerkt aan de MER, de intergemeentelijke structuurvisie en de conceptbestemmingsplannen. In de huidige plannen blijft de Linge vooral langs het park lopen. Er zijn wel brede, natuurvriendelijke oevers gepland maar het voorgestelde ontwerp is lang niet zo aantrekkelijk en spannend als een dwars door het park meanderende, loom stromende Nieuwe Rivier.

DE LINGE NU

De Linge heeft nu een smalle, twaalf meter brede en twee tot drie meter diepe, rechte loop. Alleen de deelgebieden Het Waterrijk en De Park worden doorsneden. De deelgebieden Het Landbouwland en De Buitens grenzen slechts aan de Linge. De Linge is in zijn huidige vorm dan ook geen bindend element in Park Lingezen en zorgt niet voor de broodnodige samenhang tussen de verschillende deelgebieden. Bovendien is de Linge niet erg aantrekkelijk voor recreanten. Natuurlijke dynamiek ontbreekt en stuwen en gemalen zijn zo afgesteld, dat na een bui het waterpeil nauwelijks stijgt en in een droge periode nauwelijks wegzakt. Een dergelijk peilbeheer is voor de landbouw gunstig, maar voegt voor de natuur en de beleving van mensen niets toe. Met andere woorden: het systeem is volledig toegesneden op slechts één van de gebruiksfuncties in het gebied.

2 Een Nieuwe Rivier

De realisatie van een Nieuwe Rivier past goed in de overgang van landbouwgebied naar een primair op de recreatie gericht park. Park Lingezege wordt met een Nieuwe Linge landschappelijk een stuk aantrekkelijker. Bovendien komt er meer samenhang tussen de verschillende onderdelen van het park en wordt de cultuurhistorie van het gebied beter zichtbaar. Mede om die reden kan een nieuwe Linge het beste een historische Rijnbedding volgen. Een Nieuwe Rivier zorgt zo voor een sterke ruggengraat voor het beoogde landgoederenlandschap op de oeverwallen. De nieuwe loop krijgt in het park geen stuwen en daardoor ontstaat over een afstand van ruim 9 kilometer een vrij stromende waterloop. Voor de beleving van het park is het langzaam stromende water een welkome aanvulling. Zo kunnen recreanten er bijvoorbeeld kanoën.

Een nieuwe Linge zou prachtig worden vanuit een kano, met na elke meander spannende nieuwe uitzichten en in ieder seizoen andere planten, dieren, kleuren, geuren en geluiden.

Daarnaast draagt een nieuwe loop bij aan de biologische en chemische waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water), natuurbehoud en -ontwikkeling en waterberging. De huidige loop van de Linge wordt grotendeels gehandhaafd en blijft de aan- en afvoer van water naar de belangrijkste zegen (zijwatergangen) in en buiten het park verzorgen. Uitgangspunt is uiteraard dat de afspraken met de landbouw – handhaving in een deel van het gebied – blijvend worden nagekomen.

DE WATERHUISHOUDING

Uit onderzoek van Royal Haskoning² blijkt dat een nieuwe loop van de Linge door Park Lingezege altijd water kan voeren dat vrijwel permanent traag kan stromen

² Rivierkundige en geohydrologische verkenning meanderloop Lingezege, 26 juni 2007

indien gedurende het grootste deel van het jaar 2 tot 3 m³/s water uit het Pan-nerdensch kanaal wordt ingelaten. Dit kan meestal onder vrij verval gebeuren, maar 20-30 procent van de tijd is bemaling nodig omdat de waterstand in het Pan-nerdensch Kanaal dan lager is dan in de bovenloop van de Linge. De waterstand bedraagt ter hoogte van het beginpunt van Park Lingezegeen circa 8,2 meter +NAP en circa 7,4 meter +NAP bij het eindpunt. Met een verval van bijna 10 centimeter per kilometer krijgt de nieuwe Linge het karakter van een traag stromende kleine rivier.

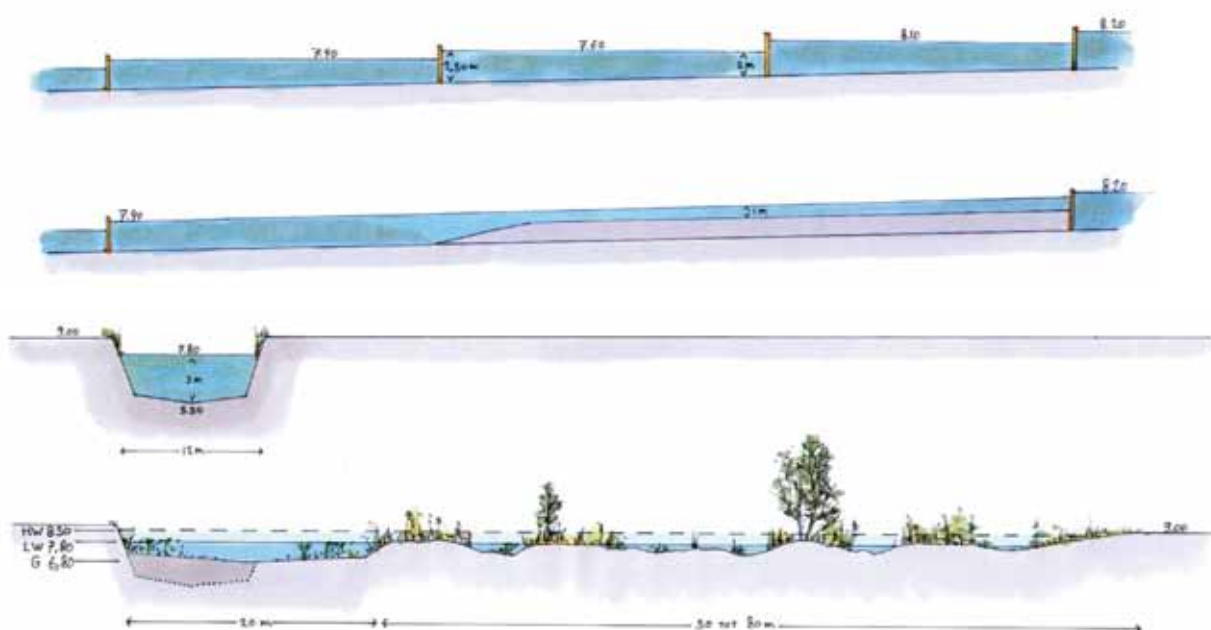
Vogelvlucht van de huidige en de nieuwe Linge. De nieuwe bedding loopt langs twee stuwen en kan daardoor vrij afstromen.

HET ONTWERP

De bedding van de nieuwe Linge wordt veel breder dan de huidige en bestaat uit een laagwaterbedding van 20 meter breed en een hoogwaterbedding van 50 tot 100 meter breed. De laagwaterbedding voert altijd water en is circa 1 meter diep zodat er – ook al door het ontbreken van stuwen – in kan worden gekanood. De diepte zorgt er voor dat uitbaggeren of maaien van waterplanten nauwelijks nodig is. Het bredere winterbed wordt alleen gevuld in tijden van veel neerslag en houdt dan veel schoon regenwater vast. Het hoogteverschil tussen hoog en laag water in de Nieuwe Linge

bedraagt circa 50 tot 70 centimeter. Voor de omringende landbouwgronden heeft dat geen consequenties want die houden hun eigen waterhuishouding. In het hoogwaterbed bevinden zich enkele nevengeulen die wel permanent water voeren. Ze zijn benedenstrooms aangetakt aan het laagwaterbed en stromen mee als het waterpeil stijgt.

De aanleg van nevengeulen binnen de nieuwe brede bedding scheidt de voorwaarden voor herstel van processen zoals erosie en sedimentatie en leidt tot het ontstaan van eilanden en variatie in waterdieptes en watertypen (kwel, neerslag en rivierwater), waardoor een nog grotere variatie en rijkere natuur ontstaat. Omdat de geulen alleen benedenstrooms worden verbonden vullen ze zich met (schoon!) kwelwater. Langs de nieuwe loop van de Linge liggen bredere rietoevers die slib invangen en daarmee het water nog verder zuiveren.

Lengte- en dwarsdoorsneden van de huidige en de nieuwe Linge. Boven de lengtedoorsnede van de oude bedding (deze blijft gehandhaafd), daaronder de lengtedoorsnede van de nieuwe loop. Daaronder de dwarsdoorsneden van de oude en van de nieuwe situatie. De nieuwe bedding wordt veel breder dan de huidige en bestaat uit een laagwaterdeel van ca 20 meter breed en een hoogwaterdeel van 50-80 meter breed.

NATUURLIJKER OF NIET?

Om de nieuwe Linge permanent te laten stromen zal er een deel van het jaar meer water worden ingelaten dan in de huidige situatie. Fundamenteel verandert er echter niets ten opzichte van de huidige waterhuishouding. Zowel nu als bij een Nieuwe Rivier zijn er drie mogelijke situaties:

- In natte periodes wordt de loop gevoed door neerslagwater.
- In periodes waarin het peil van de Rijn hoger is dan dat van de Linge wordt onder vrij verval water ingelaten vanuit het Pannerdensch kanaal.
- In periodes waarin het waterpeil in de Rijn te laag is wordt water opgepompt uit het Pannerdensch kanaal.

Het belangrijkste verschil is dat er bij een Nieuwe Rivier vaker water wordt ingelaten. Met name de periode waarin dat gebeurt onder vrij verval wordt langer. Bij een Nieuwe Rivier met een gemiddelde diepte van circa 1 meter en een breedte van 20 meter is een toevoer nodig van circa 2 tot 3 m³/s. Dat is onder de maximale capaciteit (4 m³/s) van gemaal Pannerling. Buiten het park, waar de Linge niet verandert, heeft het inlaten van extra water geen effect op de waterstanden. De Linge heeft hier voldoende capaciteit om het water door te voeren. Wel stroomt er meer water langs dan in de huidige situatie, waarin alleen water wordt ingelaten als de landbouw daar om vraagt. Toevoer van extra water heeft nog een bijkomend voordeel voor de Europese Kaderrichtlijn Water, omdat het extra water in de nieuwe rivierloop op natuurlijke wijze wordt gezuiverd.

Een punt van nader onderzoek is in hoeverre de rivierbeheerder akkoord gaat met het 'aftappen' van Rijnwater in situaties bij (extreem) lage rivierafvoeren. Voorkomen moet worden dat de scheepvaart nadelen ondervindt van de grotere watervraag in het Park. In principe zou dit geen probleem moeten opleveren. Bij laag water stroomt er ongeveer 200 m³/s door het Pannerdensch kanaal. Als vuistregel houdt de rivierbeheerder aan dat in zo'n situatie niet meer dan 3 procent mag worden afgetapt van de hoofdstroom, dus maximaal 6 m³/s (3% van 200 m³/s). De benodigde 2-3 m³/s ligt daar ruim onder.³

GRONDWATERHUISHOUDING

Het is nodig om extra onderzoek te verrichten naar de effecten van de nieuwe uit te graven loop op de grondwaterhuishouding in het studiegebied en de omgeving. Het waterschap geeft aan grote problemen te verwachten van de nieuwe loop, vanwege de grondwaterrelaties met de Waal. De rivierkwel zou kunnen leiden tot verdroging in de zomer (als de Waal lager staat dan de Linge) en vernatting in de winter (als de Waal hoger staat). De nieuwe brede bedding zorgt dan voor meer contact met het grondwater. Daarentegen ligt de bodem van de nieuwe bedding wel circa 1 meter hoger en steekt dus minder diep in het grondwater. Om teveel uitwisseling van water te voorkomen is het ook mogelijk om onder de bodem van de nieuwe loop een afdichtende kleilaag aan te brengen. De ontwerpers van de nieuwe rivierloop zien echter in deze grondwatereffecten juist een kans: water aan- en afvoer via de ondergrond kan gunstig zijn voor de oppervlaktewaterkwaliteit in de Over-Betuwe. Afhankelijk van de uitkomst van een effectenstudie kan een detailontwerp worden gemaakt waarbij de rivierbedding in of juist naast de zandbanen wordt gesitueerd.

PLEZIER MET DE RIVIER

Het park wordt in de allereerste plaats aangelegd voor inwoners van Arnhem, Nijmegen, Bommel, Huissen, Lent, Elst en andere plaatsen uit de omgeving. Stadsbewoners hebben steeds meer behoefte aan rust en ruimte. Een nieuwe, meanderende Linge in Park Lingezegen helpt deze wensen vervullen, notabene op fietsafstand van de stad. Het landschap wordt veel gevarieerder en avontuurlijker, zowel op het water als langs de oevers. Kanoën, zwemmen, wandelen, fietsen, zonnebaden op natuurlijke strandjes, schaatsen in de winter, het wordt allemaal mogelijk. De waterloop kan,

³ Zelfs onder extreme omstandigheden wordt de 3% niet gehaald. De minimale hoeveelheid water die ooit door het Pannerdensch kanaal heeft gestroomd is 150 m³/s. 3% van 150 m³/s is nog altijd 4,5 m³/s, ruim meer dan de benodigde 2-3 m³/s.

zeker in combinatie met deelgebied Het Waterrijk, zorgen voor ‘wilderniservaringen’. Struinen zonder paden met de mogelijkheid zelf de natuur te ontdekken. Kinderen kunnen er vlotten bouwen en natte voeten halen. Daarnaast is er meer dan genoeg ruimte om tussen de wilgen rustig een boek te lezen.

ECOLOGIE

Een deel van Park Lingezege wordt een verbindingszone in de Ecologische Hoofdstructuur. In en langs een Nieuwe Rivier komen alle levensgemeenschappen en successiestadia voor die horen in dit gebied: open water, moeras, rietland, broekbos en zelfs laagveen. De biodiversiteit profiteert hiervan. Er ontstaan voedselrijke milieus voor ondergedoken en drijvende waterplanten, naast moerasvegetaties met riet en broekbos. Er kunnen zich bijzondere diersoorten vestigen, zoals IJsvogelvlinder, Rietzanger en Blauwborst. Doordat het water schoner wordt, en erosie en sedimentatie steile oevers en klestrandjes creëren, ontstaan geschikte plekken voor broedende IJsvogels en foeragerende Oeverlopers. Ook onder water profiteert de natuur met nieuwe paai- en opgroeiplaatsen voor zoetwatervissen (bijvoorbeeld Snoek, Snoekbaars, Paling en Winde), macrofauna (waterfilteraars) en insecten die gebonden zijn aan stromend water en ondergedoken hout. Bij een voldoende robuust systeem kunnen zelfs Bever, Noordse woelmuis en Ringslang het gebied koloniseren.

Ruimte voor natuur kan in korte tijd leiden tot spectaculaire resultaten. In de Zouweboesem explodeerden in nieuwe natuur het aantal beschermde modderkruipers en vestigde zich de grootste kolonie purperreigers van Noordwest Europa

CULTUURHISTORIE

In de ondergrond van de Over Betuwe ligt een complex stelsel van oude stroomgordels van Rijn en Waal. Op bodemkaarten zijn deze oude rivierlopen goed zichtbaar, maar in het landschap zijn ze vanwege een jongere kleilaag moeilijk terug te vinden.

Al in de tijd dat de Rijn als grens van het Romeinse rijk fungeerde, werden de hoger gelegen stroomruggen ontgonnen en bewoond. De vruchtbare Betuwe behoorde in die tijd tot de dichtstbevolkte delen van ons land. De oude bewoningsplaatsen

Het tracé van de nieuwe loop is ontleend aan een historische Rijnmeander die nog in de ondergrond zichtbaar is.

werden ook in de drogere Middeleeuwen bewoond. Daartussen, in de lager gelegen delen, lagen ooibossen, rivierlopen, eilanden, moerassen en graslanden. Een nieuwe, permanent stromende loop grijpt terug op de Romeinse tijd en de Middeleeuwen omdat deze dezelfde landschapselementen heeft als destijds.

Ook de Linge zelf kan als historische referentie worden genomen voor het invullen van de waterambitie van Park Lingezegen. Het huidige systeem van de Linge heeft echter weinig overeenkomst met de historische situatie. Deze blijft overigens bij aanleg van een nieuw, meanderend stroombed wel gehandhaafd waarbij het enige verschil met de huidige situatie is dat het water er minder snel stroomt.

In het algemeen kan worden gesteld dat het gebied zo sterk is doorsneden door infrastructuur dat er geen sprake meer is van samenhang. Er is dus een nieuwe, eigentijdse ordening nodig. Een Nieuwe Rivier die de link met de Romeinse tijd en de Middeleeuwen op een moderne landschappelijke manier herstelt en verbindt met de hedendaagse behoeftes (natuurherstel, recreatie) is hiervoor bij uitstek geschikt.

3 Wonen, tijdelijk of permanent, als echte plus

Wonen in het park wordt in discussies rond Lingezege gepresenteerd als een noodzakelijk kwaad dat zoveel mogelijk dient te worden voorkomen. Zo staat in de brochure 'Een park van formaat': *Voor bebouwing is in een echt mooi park uiteraard veel minder ruimte*. Met deze benadering is de kans uiteraard klein dat er bebouwing komt die het park verrijkt. Dat is jammer, want er liggen prima kansen voor passende bebouwing. Bijvoorbeeld in de vorm van een Nieuwe Marke. Een Nieuwe Marke biedt een groot aantal voordelen voor bewoners, omwonenden, bezoekers aan het park en de natuur. In een Nieuwe Marke wordt namelijk minimaal 95 procent van het projectgebied omgezet in en beheerd als vrij toegankelijk natuurgebied. De kosten daarvoor worden gedragen door de bewoners van de Nieuwe Marke, die maximaal 5 procent ervan als privédoel hebben. Los van de winst aan vrij toegankelijk natuurgebied zijn er ook andere maatschappelijk voordelen, bijvoorbeeld voor de betrokken gemeentes. Zo zorgen koopwoningen voor extra inkomsten (o.a. via de onroerende zaakbelasting) en werkgelegenheid (drie nieuwe woningen staan gemiddeld voor één nieuwe baan).

Een Nieuwe Marke moet aan de volgende randvoorwaarden voldoen om de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied te kunnen waarborgen:

- **VOLDOENDE OMVANG:** Om ruimte te scheppen voor hoogwaardige, voor publiek toegankelijke nieuwe natuur én voor andere functies bedraagt de minimum grootte van een Nieuwe Marke 50 hectare.
- **LAGE WONINGDICHTHEID:** Een maximum van 5 procent bebouwd oppervlak. Bij een verhouding van woningbouw ten opzichte van natuur van 1:20 kan er echte ruimtelijke kwaliteit worden gerealiseerd. Dit wordt juridisch vastgelegd.
- **PASSENDE WONINGEN:** De nieuwe woningen passen qua vormgeving en ligging bij de (nieuwe) identiteit van het landschap. Dit wordt vastgelegd in een programma van eisen ten aanzien van de bebouwing.
- **PASSENDE NATUUR:** Bij de inrichting van het landschap wordt rekening gehouden met de unieke kwaliteiten van het gebied. Bijvoorbeeld moerasontwikkeling of een lokaal veel voorkomend cultuurlandschap. Ook dit wordt vastgelegd in een programma van eisen.
- **GEZAMENLIJK BEHEER:** De eigenaren zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het beheer. Dat wil zeggen dat zij het gezamenlijk uitvoeren, of laten uitvoeren en de kosten omslaan. Dit wordt juridisch geborgd aan de onroerende zaak.

Nieuwe Marken kunnen Park Lingezege een stuk aantrekkelijker maken. Een uitstekende locatie hiervoor is De Buitens, naast of in plaats van de in dit deelgebied geplande landgoederen. Er zijn verschillende typen Nieuwe Marken mogelijk, zoals een:

- **AMBACHTSMARKE:** eigendom van ondernemers, variërend van architect tot beeldhouwer. Deze ondernemers verkopen hun diensten en producten en onder-

houden gezamenlijk hun natuurgebied (bijv. door begrazing en de productie van wildernisvlees). In enkele van de moderne, duurzaam gebouwde huizen kan voorlichting worden gegeven over duurzaam bouwen en leven en kunnen moderne duurzame producten worden verkocht.

- **ZORGMARKE:** deze kan worden gecombineerd met zorgboerderijen in het nabijgelegen Landbouwwand (een mogelijke nieuwe/toegevoegde functie voor de huidige agrariërs) en/of met de AmbachtsMarke. Denk aan het ondersteunen van kleine ondernemers door te helpen met eenvoudige werkzaamheden.
- **RECREATIEMARKE:** vanwege de nabijheid van Arnhem, Nijmegen en de Gelderse Poort is deze locatie interessant voor verblijfsrecreatie. Vanuit economisch oogpunt is verblijfsrecreatie interessanter dan dagjesmensen. De aanleg van een Nieuwe Rivier en een AmbachtsMarke geven het gebied waarschijnlijk voldoende meerwaarde om verblijfsrecreatie haalbaar te maken.

Het grote voordeel van een Nieuwe Marke boven landgoederen is de vriendelijke uitstraling: het neemt het idee weg dat wonen op zo'n mooie plek alleen is weggelegd voor boeren en rijke mensen.

Een Nieuwe Marke kan permanent zijn maar ook tijdelijk. Dat laatste biedt voordelen in situaties waar gekozen is voor een andere eindbestemming (bijv. landgoederen) of op plaatsen of in bestuurlijke situaties waarin permanent wonen niet haalbaar is. Dat lijkt nu het geval voor landgoederen, omdat de marktomstandigheden ongunstig zijn voor dure huizen.

KOSTEN EN BATEN

De totale kosten voor de realisatie van het Park zijn in 2007 geschat op € 115 miljoen. De eerste fase loopt tot 2013 en betreft de basisinrichting. Hiervoor is een bedrag nodig van € 73 miljoen. Bestuurders hebben € 68,5 miljoen uitgetrokken en besloten dat de totale kosten voor de overheid dit bedrag niet mogen overschrijden. In het Uitvoeringsprogramma Park Lingezegen (juli 2008) staat over fase 2 alleen dat het park dan verder wordt ingevuld en dat hiervoor deels wordt gekeken naar private financiering. Dat zal gaan om een bedrag van tientallen miljoenen euro's.⁴ Een voorwaarde voor het aantrekken van voldoende private financiering is uiteraard dat het park uitstraling heeft en er toplocaties liggen waar ondernemers voldoende kansen zien. Een Nieuwe Rivier biedt talloze mogelijkheden die het huidige ontwerp niet biedt, want wonen en recreëren langs een natuurlijk meanderende rivier is een absolute meerwaarde van het gebied.

De aanleg van een nieuwe loop vergt uiteraard een investering. Deze is berekend op € 2 miljoen.⁵ Op de totale begroting is dit een klein bedrag. De extra investeringen die een park met meer allure aantrekt 'landen' in de omgeving, want er ontstaat een aantrekkelijker woon- en vestigingsklimaat. Met een nieuwe loop stijgt bijvoorbeeld de waarde van bouwkvelds in deelgebied De Buitens. De kans bestaat dan ook dat ontwikkelaars die al grond bezitten bereid zijn bij te dragen aan de aanleg van een nieuwe loop nu de verkoop van de landgoederen stagneert. Aanleg van de loop is dus niet alleen in ecologisch en recreatief opzicht lonend, maar kan ook financieel aantrekkelijk zijn.

⁴ Uitgaande van de genoemde getallen zou voor Fase 2 € 42 miljoen nodig zijn (€ 115 miljoen minus € 73 miljoen).

⁵ Zie 'Nieuwe Rivier door Park Lingezegen. Een nadere onderbouwing van de haalbaarheid' van Stroming, in samenwerking met Royal Haskoning (2007).

Toch: de kost gaat voor de baat uit en de vraag blijft dus hoe op een verantwoorde manier het geld te genereren voor de aanleg van de nieuwe loop. Een belangrijk deel van de oplossing kan liggen in het realiseren van een Nieuwe Marke. Indien de grond, een 8 km lange strook van 50-100 meter breed dus in totaal circa 60 hectare, verkregen zou kunnen worden voor landbouwwaarde, zou de realisatie van een permanente Nieuwe Marke de aanleg van de loop volledig kunnen financieren. Maar de waarde van de grond ligt hier hoger en mogelijk is permanent wonen in het park een brug te ver. De oplossing zou kunnen zijn dat de grond niet wordt verworven maar in erfpacht uitgegeven, waarbij de tijdelijke bewoners de waardedaling van de grond compenseren. Eerste verkenningen wijzen uit dat dit voor alle partijen een zeer aantrekkelijke route kan zijn.

4 Conclusie

De nieuwe rivierloop die in deze brochure wordt beschreven is rivierkundig onder de genoemde voorwaarden haalbaar, goed in te passen in de waterhuishouding van het gebied en vergt - gerelateerd aan de totale kosten van het park - slechts een bescheiden investering. Deze extra investering levert een grote bijdrage aan Park Lingezen en kan bovendien (meer dan) terug worden verdiend. Door wonen te zien als kans in plaats van als bedreiging wordt de kans om in fase 2 private financiering aan te boren groter. Met passende woningen, bijvoorbeeld in de vorm van een Nieuwe Marke, wint het park bovendien aan kwaliteit.

InnovatieNetwerk Groene
Ruimte en Agrocluster
Postbus 19197
3501 DD Utrecht
www.agro.nl/innovatienetwerk/
info@innonet.agro.nl

ONTWERP Brigitte Slangen
OPMAAK Franka van Loon
DRUK xxl-press Nijmegen
TEKST Arnold van Kreveld, Wim
Braakhekke, Gerard Litjens en
Aphons van Winden
ILLUSTRATIES Jeroen Helmer (p. 8),
Dirk Oomen(p. 9)
FOTO'S Dirk Oomen (p. 4, 11), Arnold
van Kreveld (p. 7, 11, 16)